

Dracht op de grens van zomer en herfst

Tekst Albert van IJssel, foto's Abe Maaijen

Na de hectische zwermperiode in mei en juni volgt de zomer met onder andere drachten van de linde, de witte klaver, bonte bermen, akkerranden en bloemen in de tuinen en parken in de stad. In deze periode groeien de volken nog flink en halen ze een overschot aan nectar. Volken met een oude koningin kunnen 's zomers iedere zes weken zwermen. Die moet u met enige regelmaat blijven nazien op zwermplannen. Als alles goed gaat, kunt u in de tweede helft van juli de zomeroogst van honing binnen halen. Daarna volgt de bestrijding van varroa en komen er nog meer mooie drachten voor uw volken.

Bij mooie drachten valt te denken aan heidevelden, reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) langs de Rijn en haar zijrivieren, waaronder de Biesbosch, velden met bloemzaadteelt of met groenbemesters zoals luzerne (*Medicago sativa*), phacelia (*Phacelia tanacetifolia*) en witte mosterd (*Sinapis alba*). In bossen bloeien in deze periode nog steeds het sporkehout (*Rhamnus frangula*), de wegedoorn (*Rhamnus cathartica*) en de wilde liguster (*Ligustrum vulgare*). In parken en tuinen komt haagliguster (*L. ovalifolium*) en sneeuwbes (*Symphoricarpos albus*) voor als belangrijke drachtplanten. Overigens zijn er nog vele andere planten te vinden die aantrekkelijk zijn voor bijen. Een goed boek om meer over drachtplanten en drachten aan de weet te komen is *Plantenvademecum voor tuin, park en landschap* (Koster, 2007). Ook de komende twee maanden kunt u dus naar drachten toe reizen om honing te winnen of om uw volken op sterkte te brengen voor de winter. Naast de genoemde zijn er ongetwijfeld lokaal nog wel meer mooie drachten en plantensoorten te vinden die veel nectar en stuifmeel produceren, zoals lamsoren (*Limonium vulgare*) op de waddeneilanden en in Zeeland. Gaat u in augustus naar een dracht, dan verdient het aanbeveling om al in de periode daarvoor de varroamijten bestreden te hebben met mierenzuur. Thymolproducten dan liever niet gebruiken, omdat residuen van thymol in de honing komen.

Heide

We onderscheiden droge en natte heide. Imkers reizen vooral naar de

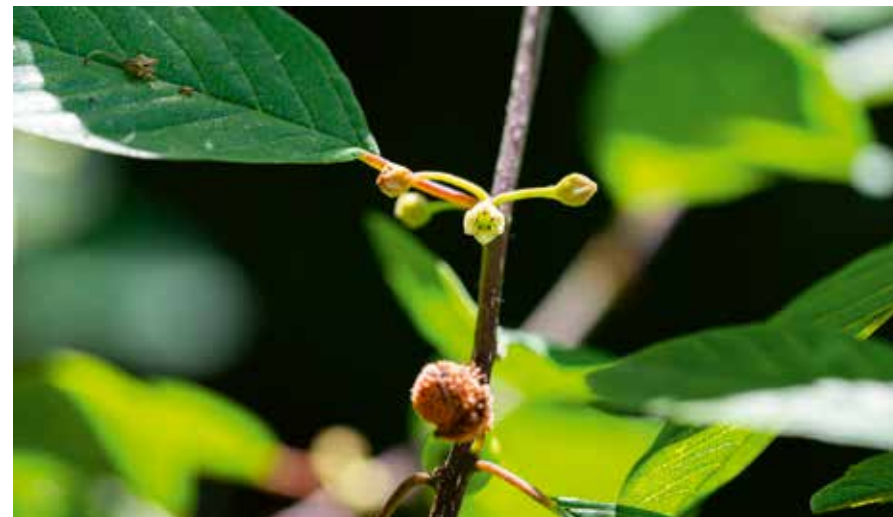
Reuzenbalsemien met hommelt

droge heidevelden op de zandgronden begroeid met struikhei (*Calluna vulgaris*). Struikhei produceert veel nectar (suikergehalte 23-39%) en stuifmeel. Praktisch alle heidevelden zijn in bezit van terreinbeheerders zoals Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Die laten maar in beperkte mate bijenvolken toe op hun terreinen. Dit omdat struikhei voor de zijdebij (*Colletes succinctus*) en de zandbij (*Andrena fuscipes*) een hoofddracht is voor stuifmeel. Ook de heidehommel (*Bombus humilis*) en de veenhommel (*Bombus jonellus*) leven vooral van heidestuiifmeel. Wilt u naar een heideveld, maak dan tijdig afspraken, het liefst in verenigingsverband. Volgens een oude rot in het vak van heide-imkers moet omstreeks 20 juni aan de voorbereiding voor het winnen van honing op de heide worden begonnen. De volken moeten op één bak staan en de bouw

van de raten in de honingbakken moet dan beginnen. Bent u daarvoor te laat? Plaats dan een honingkamer met uitgebouwde raten op de volken. Heidevelden in ons land zijn een cultuurlandschap. Uit onderzoek blijkt dat ook in het binnenland altijd wel heidevegetaties voorkwamen, maar de grote boomloze heidevelden en de zandverstuivingen zijn ontstaan door de intensivering van de schapenteelt gedurende de Middeleeuwen. In Eerbeek wordt jaarlijks de heidehoningmarkt gehouden op de derde zaterdag van September. Daar kunt u terecht voor de aanschaf van heerlijke raathoning. Heidehoning is de keizer onder de honingen schreef indertijd een landelijk voorzitter van de VBBN.

Reuzenbalsemien

Over reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) is dit jaar al veel geschre-

Sporkehout

Heide Holterberg

ven in *Bijenhouden*. Veel 'honingcowboys' reizen daarvoor met honderden volken naar de Biesbosch. Dan moet dat wel een geweldige dracht zijn. Bekend is dat de bloemen overvloedig nectar geven met veel suiker en daarnaast veel stuifmeel in de bloeiperiode van augustus tot in oktober. De bouw van de bloemen maakt ze meer geschikt voor hommels, maar vaak staat de nectar tot aan de rand van de bloemsporen en kunnen bijen er ook bij. Ook zijn er opvallende extraflorale nectarlieren. In de Biesbosch worden de bloemen dan ook vooral bevrogen door hommels die 'concurrentie' krijgen van de vele honingbijen. De 'bedreigde' solitaire wilde bijen vliegen dan al niet meer rond en foerageren in de periode daarvoor op andere bloemen. Helaas zijn reuzenbalsemien exoten die in de jaren 1950-1960 in de Biesbosch zijn geïntroduceerd. Inmiddels

zijn grote delen van de Biesbosch (een kwart van het oppervlak of meer), met name langs krekken en grote stukken wilgenbos, massaal bedekt door de soort. Zolang ze als exoten worden gezien zouden ze moeten worden uitgeroeid, maar dat zal niet lukken in de Biesbosch. Er komt dus een tijd dat ze als inheems zullen worden beschouwd, net zoals gebeurde met de vele naaldbomen in ons land.

Groenbemesters

In *Bijenhouden* 2014-6 zijn drie pagina's vol geschreven over de 'kleurige' groenbemesters, aangevuld met mooie foto's. Groenbemesters leveren organische stof en verbeteren door hun groei de structuur van de bodem. Daarnaast kunnen sommige groenbemesters aaltjesproblemen verminderen, maar soms houden ze ook bepaalde grondgebonden ziekten in stand. Met name akkerbouwers, bol-

lentelers en boomkwekers telen groenbemesters om deze vervolgens onder te ploegen.

Luzerne, één van de groenbemesters, staat vaak twee of drie jaar achtereenvolgend op hetzelfde veld. Vooral na de tweede snee staat luzerne meestal wat langer in bloei waardoor bijenvolken hun honingkamers wel vol kunnen krijgen.

Phacelia, ook wel bijenbrood genoemd vanwege zijn overvloedige productie van stuifmeel, komt oorspronkelijk uit Californië. De bloemen leveren veel nectar en stuifmeel dat in blauw-paarse 'klompjes' wordt verzameld.

Witte mosterd, ook wel gele mosterd genoemd van wege de kleur van de bloembladen, wordt soms pas in augustus ingezaaid en komt dan helaas te laat in bloei voor de bijen. Van de zaden wordt mosterd gemaakt, maar die zaden komen wel van andere rassen dan de rassen die als groenbemester worden ingezaaid.

Dracht in bossen en parken

In bossen bloeien in augustus soms nog het sporkehout en de wegedoorn; in parken groeien heggen met bloeiende ligusterstruiken.

Sporkehout groeit op zure grond in natte bossen en venen. De bloei duurt lang: van juni tot soms wel in oktober met kleine onooglijke bloempjes. Er is een rijke nectarproductie. De twijgen van sporkehout worden wel gebruikt als spijlen in korven.

Wegedoorn is botanisch gezien familie van het sporkehout. Beide hebben de geslachtsnaam *Rhamnus*, een verwijzing naar de dorens. Beide soorten lijken op elkaar, maar wegedoorn groeit vooral op kalkhoudende grond.

Liguster groeit ook bij voorkeur op kalkrijke grond. De wilde liguster bloeit met pluimpjes van witte bloemen in juni en juli. De haagliguster bloeit wel tot in augustus. Vaak worden de hagen gesnoeid, maar ongesnoeide struiken geuren heerlijk naar zoete nectar.

Sneeuwbes, van origine een Noord-Amerikaanse struik, bloeit met kleine roze bloempjes van juni tot september. In de herfst dragen de struiken witte bessen die giftige stoffen (saponinen) bevatten. Toch laten fazanten zich de bessen in de herfst goed smaken. 🍓